



RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

dr Janusz KOCHANOWSKI

RPO-547812-II/06/DK

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 15/02/2008r.

Pan

Prof. dr hab. Zbigniew Ćwiąkalski

Minister Sprawiedliwości

Prokurator Generalny

Wielce Szanowny Panie Ministrze

Problem pozycji procesowej pokrzywdzonego jest przedmiotem mojego ciągłego zainteresowania ze względu na wciąż liczne skargi pochodzące od ofiar przestępstw, wskazujące na to, że dysponują mniejszym katalogiem uprawnień procesowych od oskarżonego.

Kilkakrotnie występowałem do Ministra Sprawiedliwości-Prokuratora Generalnego w sprawie rozważenia potrzeby zainicjowania nowelizacji przepisów Kodeksu postępowania karnego, mającej na celu legislacyjne umocnienie pozycji pokrzywdzonego, poprzez zapewnienie pokrzywdzonemu prawa strony w postępowaniu jurysdykcyjnym i dostosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego do wymogów Unii Europejskiej, a dokładnie art. 4 Decyzji Ramowej Rady UE z dnia 15 marca 2001r w sprawie pozycji ofiar w postępowaniu karnym (2001/220/WSiSW), zgodnie z którym każde Państwo Członkowskie zapewnia, aby ofiary które wyrażą takie życzenie były informowane m.in o wyroku sądowym (dot. spr. DL-P-I-0760-5/06 i DL-P-I-0760-4/07). Zaznaczam, że ten sam zapis wskazanej decyzji zobowiązuje Polskę do informowania na życzenie pokrzywdzonego o istotnych czynnikach umożliwiających mu, w przypadku oskarżenia, zapoznanie się z przebiegiem postępowania karnego, odnoszącego się do osoby oskarżonej za przestępstwa go dotyczące, z wyjątkiem przypadków szczególnych, w których mogłoby to niekorzystnie wpłynąć na właściwe prowadzenie danej sprawy.

W przeszłości Rzecznik Praw Obywatelskich apelował również o nowelizację treści art. 49 § 1 K.p.k. tak, aby nie dochodziło do dowolnej, budzącej wątpliwości interpretacji wskazanego przepisu przez sądy, uznające niejednokrotnie, iż mimo istnienia osób, które poniosły wymierne straty skutkiem przestępstwa, w przypadku niektórych przestępstw pokrzywdzony jest

abstrakcyjny i nie istnieje zatem dająca się wymienić z imienia i nazwiska ofiara przestępstwa (dot. spr. DSP I 60/137/04).

Mimo zapewnień, że podnoszona problematyka, pozostaje w stałym zainteresowaniu Ministerstwa Sprawiedliwości oraz, że w projekcie nowelizacji Kodeksu postępowania karnego, opracowanym w Ministerstwie, szczególną uwagę zwrócono na osoby pokrzywdzone przestępstwem, rozbudowując i podkreślając ich uprawnienia procesowe, wskazane kwestie nie zostały do tej pory rozwiązane.

Co więcej, wbrew opinii wyrażonej w udzielonej mi odpowiedzi z dnia 22 maja 2007 r. (sygn. DL-P-I-0760-4/07), nie można przyjąć, że prawo polskie zapewnia wykonanie uprawnień wynikających z Decyzji Ramowej Rady UE z dnia 15 marca 2001r w sprawie pozycji ofiar w postępowaniu karnym, jeżeli są one obwarowane nie zawsze dostępną dla pokrzywdzonych procedurą uzyskania statusu strony postępowania. Abstrahując od kwestii podniesionej w udzielonej mi odpowiedzi, a mianowicie tego, że pokrzywdzony z różnych powodów może nie chcieć występować w procesie w charakterze strony, jak wskazywałem w korespondencji z dnia 19 września 2006 r. (sygn.RPO-509478-II/05/WL), pokrzywdzony nie zawsze ma możliwość udziału w postępowaniu jurysdykcyjnym w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

W tym miejscu warto również wskazać na budzącą w mojej ocenie wątpliwości praktykę sądową jaką jest nieuwzględnianie, na podstawie art. 56 § 2 K.p.k., wniosków ofiar przestępstw o dopuszczenie do udziału w sprawie w charakterze oskarżycieli posiłkowych ze względu np. na uznanie, że zarzucany oskarżonemu występki jest przestępstwem przeciwko wiarygodności dokumentów, a zatem przedmiotem ochrony jest jawność obrotu prawnego i domniemanie, że ewentualne skutki wywodzone przez ofiary przestępstwa nie pozwalają na uznanie ich za osoby pokrzywdzone. Problem ten występuje głównie w sprawach dotyczących przestępstw przeciwko wiarygodności dokumentów i przestępstw przeciwko wymiarowi sprawiedliwości.

Wydaje się zatem godna rozważenia zmiana treści art. 54 K.p.k. przynajmniej w taki sposób, aby pokrzywdzony, który nie chce działać w charakterze oskarżyciela posiłkowego, do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego mógł złożyć stosowne oświadczenie o rezygnacji z tego uprawnienia.

Co więcej, wobec wskazanego problemu zawężania pojęcia pokrzywdzonego przez niektóre sądy, ponawiam prośbę o rozważenie nowelizacji treści art. 49 § 1 K.p.k. w sposób umożliwiający realizację praw osób pokrzywdzonych m.in. w sprawach dotyczących przestępstw

przeciwko wiarygodności dokumentów i przestępstw przeciwko wymiarowi sprawiedliwości oraz uwzględniający definicję ofiary, wskazaną w art. 1 a) Decyzji Ramowej Rady UE z dnia 15 marca 2001 r. w sprawie pozycji ofiar w postępowaniu karnym (2001/220/WSiSW).

Mając na względzie zobowiązania wynikające z Decyzji Ramowej Rady UE z dnia 15 marca 2001 r. w sprawie pozycji ofiar w postępowaniu karnym (2001/220/WSiSW), a także kwestie, które zostały przedstawione w poprzedniej korespondencji, wskazywanej w niniejszym piśmie, uprzejmie proszę Pana Ministra o rozważenie zainicjowania nowelizacji unormowań prowadzących do wzmocnienia pozycji ofiar przestępstw w postępowaniu jurysdykcyjnym.

Łączę wyrazy szacunku

/-/ Janusz Kochanowski